

LIETUVOS IR LENKIJOS ISTORIJA BEI KULTŪRA. TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA KLAIPĖDOS UNIVERSITETE

Rimantas Sliužinskas

Klaipėdos universitetas

Tęsdamas Lietuvos ir Lenkijos mokslininkų – istorikų, kultūros tyrinėtojų – bendradarbiavimo tradicijas, naujai paskatintas 2005 m. Torūnėje, Mikalojaus Koperniko universitete surengtame tarptautiniame moksliniame simpoziume „Lenkija ir Lietuva“ („Polska i Litwa“, 2005 10 13–14)¹, Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas (BRIAI) 2006 m. birželio 8–10 d. surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija“ (“History and Culture of Baltic Region: Lithuania and Poland”)².

Konferencijoje pranešimus skaitė 78 mokslininkai, atstovaujantys 4 valstybių 22 mokslo ir studijų institucijoms. Iš jų: 8 Lenkijos (Varšuvos universitetas, Jogailos universitetas Krokuvoje, Mikalojaus Koperniko universitetas Torūnėje, Baltstogės universitetas, Kazimiero Didžiojo universitetas Bydgoščiuje, Silezijos universitetas Katowicuose, Lenkijos mokslų akademijos Archeologijos ir etnologijos institutas Krokuvoje, Vloclaveko valstybinė aukštoji profesinė mokykla), 11 Lietuvos mokslo įstaigų (Klaipėdos universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Vilniaus universitetas, Vilniaus pedagoginis universitetas, Mykolo Rōmerio universitetas, Šiaulių universitetas, Lietuvos žemės ūkio universitetas, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Lietuvos istorijos institutas, Lietuvos kultūros, filosofijos ir meno institutas, Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas). Pranešimus skaitė ir svečiai iš Japonijos (Kyoto universitetas) bei Ukrainos (Nacionalinės mokslų akademijos Ukrainos istorijos institutas bei Nacionalinis Dnepropetrovsko universitetas).

Konferencijos programoje buvo numatytos 7 teminės darbo grupės: Socialinė istorija, Karinė ir politinė istorija, Kultūrologija, Archeologija, Etnologija, Politologija, Literatūrologija ir filologija. Buvo pasidalyta naujausia mokslinė informacija, užmegzti nauji mokslinio bendradarbiavimo kontaktai, kilo minčių galimoms naujoms tarptautinėms mokslinių tyrimų programoms bei lyginamiesiems tyrimams parengti. Socialinės istorijos darbo grupės posėdžiams pirmininkavo dr. Rimantas Miknys (LII), dr. Andrij Blanutsa (Ukrainos nacionalinė mokslo akademija), habil. dr. Stanisław Roszak (Torūnės UMK), karinės ir politinės – prof. habil. dr. Jacek Gzella, prof. habil. dr. Grażyna Gzella (Torūnės UMK), doc. dr. Arūnas Gumuliauskas (ŠU), kultūrologijos – dr. Małgorzata Litwinowicz (Varšuvos universitetas), prof. habil. dr. Marek Szulakiewicz (Torūnės UMK), doc. dr. Virginija Apanavičienė (LMTA), dr. Henryka Ilgiewicz (LKFMI), archeologijos – prof. habil. dr. Vladas Žulkus (KU), prof. habil. dr. Andrzej Kola (Torūnės UMK), etnologijos – doc. dr. Jonas Mardosa (VPU), prof. habil. dr. Alfonsas Motuzas (VDU), politologijos – prof. habil. dr. Zbigniew Karpus (Torūnės UMK), doc. dr. Arūnas Vyšniauskas (VU), literatūrologijos ir filologijos – doc. dr. Tatjana Vinogradova (KU), dr. Ewa Rudnicka (Varšuvos universitetas), doc. dr. Asija Kovtun (VDU) bei doc. dr. Mirosław Davlevicz (VU).

¹ Apie šį simpoziumą žr.: SLIUŽINSKAS, R. I tarptautinis simpoziumas „Lenkija – Lietuva“ („Polska – Litwa“) Torūnės Mikalojaus Koperniko universitete. In *Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. Acta Historica Universitatis Klaipedensis XIV*, Klaipėda: KU Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, 2007, p. 263–265.

² Išsamiau apie šios konferencijos aktualijas ir rezultatus žr.: SLIUŽINSKAS, R., GRIGARAVIČIŪTĖ, S. Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. In *Mokslo Lietuva*, 2006, Nr. 14 (348), p. 16.

Plenariniame posėdyje pranešimus skaitė bendriausias Lietuvos ir Lenkijos istorijos bei kultūros problemas tiriantys garbūs profesoriai – istorikai Waldemar Rezmer, Michał Klimecki (Torūnės universitetas), Jolanta Sikorska-Kulesza (Varšuvos universitetas), menotyrininkai Romualdas Apanavičius (VDU), Rimantas Sliužinskas bei Elena Matulionienė (KU). Diskusija užvirė dėl 1923 m. įvykių Klaipėdoje ir jų vertinimo, žvelgiant iš lenkiškosios, lietuviškosios ir prancūziškosios istoriografijos pozicijų.

Konferencijos istorikų sekcijos programoje daug dėmesio buvo skirta ne tik naujiems ankstyvųjų istorinių Lietuvos ir Lenkijos saitų XV–XIX a. tyrimams (L. Žerebtsova, E. Wiszka, A. Blanutsa), bet ir Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos (W. Rezmer), kitiems 1919–1939 metų Klaipėdos krašto istorijos (J. Centek, W. Sleszynski) klausimams. Kultūrologų dėmesio centre buvo lenkų švietimo Lietuvoje po Antrojo pasaulinio karo aktualijos, jas vertinant kaip tautinės tapatybės išsaugojimo šaltinį (I. Miklaszewicz), šiuolaikinės kultūros pliuralizmo (M. Szulakewicz), lietuvių identiteto aspektų lenkiškosios kultūros kontekste (M. Litwinowicz) tyrimai. Buvo aptarta poetų bei dramaturgų Česlovo Milošo (A. Kovtun, R. Narunec, N. Taluntytė), Jano Kochanovskio (J. Niedzwiedz), Aloyzo Osinskio (E. Rudnicka), Albino Herbačiausko (V. Narušienė) vieta lietuvių ir lenkų literatūros kontekste. Kalbininkai išskyrė lenkų diasporos, kaip etninio identiteto, veiksnio (T. Vinogradova, O. Aleksejeva), daugiakalbystės Vilniaus krašte (M. Dawlewicz), lituanizmą oficialiojoje lenkų kalboje (K. Geben) problemas. Etnologai tyrinėjo lietuvių ir lenkų etninės muzikos (R. Apanavičius, G. Juzala, R. Sliužinskas), religinės muzikos bei apeigų (A. Motuzas) sąsajas, karimų etninės kultūros išsaugojimo Lietuvoje (J. Dębinski) situaciją. Archeologai pagrindinį dėmesį skyrė lietuvių bei lenkų bendradarbiavimo povandeninės archeologijos kontekste plėtrai (V. Žulkus, A. Kola, W. Szulta, K. Perminas, M. Brazauskas). Politologijos sekcijoje pagrindinis dėmesys buvo skirtas XX a. (A. Pukszto, S. Czerwonnaja) bei šių laikų (Z. Karpus, B. Stachowiak) Lietuvos bei Lenkijos politinių realijų vertinimams.

Konferencijos baigiamųjų diskusijų metu buvo pažymėta, kad tiek plenarinių posėdžių metu, tiek ir tematinių sekcijų darbe pačiais įvairiausiai Lenkijos ir Lietuvos istorijos bei kultūros klausimais diskutuota gausiai ir išsamiai. Vyravo geranoriška ir konstruktyvi bendradarbiavimo atmosfera, buvo aktyviai keičiamasi moksline informacija. Šis forumas tapo deramu indėliu toliau stiprinant Lietuvos ir Lenkijos mokslo bei kultūros saitus, kartu kuriant bendrą Europos Sąjungos mokslo ir kultūros plėtros politiką.

Baigiamajam konferencijos posėdžiui pirmininkavo jos organizacinio komiteto pirmininkas, KU BRIAI prof. dr. Rimantas Sliužinskas. Jame sekcijų vadovai reziumavo mokslininkų perskaitytus pranešimus, organizatoriai dėkojo mokslininkams už atsakingai parengtus mokslinius pranešimus ir aktyvų dalyvavimą dalykinėse diskusijose.

Konferencijos dalyviams organizatorių buvo parengta ir plati kultūrinė programa. Birželio 10 d. aplankytas muziejus Juodkrantėje, Didžioji kopa, senieji kuršių krikštai Nidos kapinaitėse, Tomo Mano namelis, skulptūrų parkas Raganų kalne. Lietuvos, Lenkijos, Ukrainos ir Japonijos mokslininkus kelionėje lydėjo ir Neringos kultūrinį paveldą pristatė šio krašto tyrinėtoja istorikė, KU BRIAI doc. dr. Nijolė Strakauskaitė.

Konferencijoje Lietuvos mokslininkų užmegzti kontaktai su Lenkijos ir Ukrainos tyrinėtojais numatomi plėtoti ir ateityje.

Konferencijos rengimą rėmė Lenkijos Respublikos ambasada Vilniuje, Lenkų institutas Vilniuje, UAB „Oksata“ (Vilnius, generalinis direktorius – Česlavas Taraškevičius).

Tikimės, kad KU BRIAI ir kitų Baltijos regiono šalių mokslininkų ryšiai ir toliau plėtosis, o jų bendradarbiavimas bus aktyvus ir produktyvus. Lietuvos ir Lenkijos istorikų bei kitų humanitarinių bei socialinių mokslų atstovų sukaupta patirtis tam teikia didelių vilčių.